

Merhaba,

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, geçtiğimiz aylarda karara bağladığı bir boşanma davasında kadın için “haysiyetli yaşamın” kriterlerini belirledi. Kararda, kadının bir başka erkekle cep telefonu ile konuşmasını ve mesajlaşmasını “haysiyetsiz yaşam” olarak niteleyen yerel mahkemenin yorumu yanlış bulunurken, haysiyetsiz yaşam “başkalarıyla ilişkinin yaşam tarzı olarak benimsenmesi” olarak tanımlandı. Yargıtay’ın kararı bu sayımızda yer alan ilk haberimiz.

Bu sayımızda yer alan bir başka haberimiz ise Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun, Van’da 1997’de PKK üyesi olduğu gerekçesiyle 433 gün haksız

yere tutuklanan ve beraat eden çobanın, beraat kararının kesinleşme tarihinden itibaren 10 yıl içinde tazminat davası açabileceğine ilişkin karar hakkında.

12 Eylül askeri darbesine ilişkin yargılamalar sürerken, Yargıtay 9. Ceza Dairesi de 12 Eylül hukukunun devam ettiğini gösteren bir karara imza attı. 2007’de, 1968 döneminin devrimci önderleri Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan, Hüseyin İnan’ı ve Kızıldere’de öldürülen Mahir Çayan’ı, Kızıldere’de anan 32 kişiden 4’üne verilen “katmerli ceza” Yargıtay tarafından onandı.

Yargıtay, 28 kişiye 5 ay hapis cezası veren ancak bu cezayı

“hükmün açıklanmasının geriye bırakılması” kapsamına sokan Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesi’nin 12 Eylül döneminde aldıkları, ertelenen cezaları nedeniyle 4 kişinin cezasını bu kapsama sokmamasını yerinde buldu. Buna göre, 4 kişiye verilen 5’er aylık hapis cezası infaz edilecek. Ancak 12 Eylül döneminde şartlı tahliye olan 4 kişinin, aldıkları yeni cezanın ertelenmemesi nedeniyle eski cezalarının kalan kısmını da yatması gündeme geldi. Bu isimlerden Orhan Ocak, savcılık bu yönde karar verirse 2027’e kadar cezaevinde kalacak. Kararın diğer ayrıntılarını bu sayımızda okuyabilirsiniz.

Siirt’te 4 genç kıza, 2 yıl boyunca tecavüz ettiği iddiasıyla yargılanan 36 kişiden haklarındaki dava sonuçlanan 10 sanık hakkındaki kararın tartışmalı gerekçesine ilişkin haberimizi de yine bu sayımızda okuyabilirsiniz.

Uluslar arası kararlar bölümümüzde ise 9 yıl 1 ay tutuklu kalan Mehmet Sarar adlı vatandaşın AİHM’e yaptığı başvuruyla ilgili haber yer alıyor. Türkiye’nin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ni ihlal ettiğine hükmedilen kararda Türkiye’nin tutukluluk konusunda etkili başvuru yollarına sahip olmadığı vurgulanıyor.

İyi Okumalar

Yargının Haysiyetli Yaşam Kriterleri

İZLEM

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, geçtiğimiz aylarda karara bağladığı bir boşanma davasında kadın için “haysiyetli yaşamın” kriterlerini belirledi. Kararda, kadının bir başka erkekle cep telefonu ile konuşmasını ve mesajlaşmasını “haysiyetsiz yaşam” olarak niteleyen yerel mahkemenin yorumu yanlış bulunurken, haysiyetsiz yaşam “başkalarıyla ilişkinin yaşam tarzı olarak benimsenmesi” olarak tanımlandı. Yargıtay, başka erkekle cep telefonu ile konuşma ve mesajlaşmayı ise “birlikte yaşamayı çekilmez hale getirme” olarak niteledi.

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi’nin kararı, eşinin açtığı davaya karşı dava açan kocanın iddiaları üzerine verildi. Davacı koca, boşanmak isteyen karısının “haysiyetsiz bir hayat sürdürdüğünü” iddia etti. Buna kanıt olarak da eşinin başka bir erkekle telefonda konuşmasını ve mesajlaşmasını gösterdi.

Yerel mahkeme kabul etti

Sunulan kanıtları inceleyen yerel mahkeme, çiftin boşanmasına hükmederken, kadının haysiyetsiz bir yaşam sürdürdüğünü de kayıt altına aldı. Nafakadan mal paylaşımına kadar birçok konuda kadın açısından olumsuz sonuç yaratabilecek bu karar temyiz edildi.

Yargıtay’ın kriterleri

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, yerel mahkemenin çiftin boşanmasına ilişkin kararını yerinde buldu. Ancak kararın kadının haysiyetsiz hayat sürdürdüğüne yönelik kısmını bozdu. Kararda, “Haysiyetsiz hayatın varlığından söz edilebilmesi ve bu sebeple boşanma kararı verilebilmesi için başkalarıyla ilişkinin bir yaşam tarzı olarak benimsenmiş ve bu şekilde yaşamının devamlılık göstermesi gerekir” denilerek, haysiyetsiz yaşam tanımı yapıldı.

Kararda, “kadının bir başka erkekle cep telefonu ile konuştuğu ve

mesajlaştığı toplanan delillerle ve dinlenen tanık beyanlarıyla anlaşılmaktadır. Gerçekleşen bu eylem koca bakımından eşiyile birlikte yaşamayı çekilmez hale getirirse de haysiyetsiz yaşam olarak kabul edilemez” denildi.

Açık tanımı yok

Medeni Kanun'un 163. maddesinde, “Eşlerden biri küçük düşürücü bir suç işler veya haysiyetsiz bir hayat sürer ve bu sebeplerden ötürü onunla birlikte yaşaması diğer eşten beklenemezse, bu eş her zaman boşanma davası açabilir” düzenlemesi yer alıyor. Ancak düzenlemede haysiyetsiz yaşamın tanımı yer almıyor. Yargıtay'dan “anadilde savunma” kararı

Türkçe Bilen Başka Dilde Savunma Yapamaz

İZLEM

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, özellikle Diyarbakır'daki KCK davasının kilitlenmesine neden olan “anadilde savunma” talepleri konusunda emsal niteliğinde bir karara imza attı. Genel Kurul, sanıkların kendisini Kürtçe daha iyi ifade ettiği için bu dilde savunma yapmak istediğini beyan etmesi halinde bile Türkçe’yi zorunlu tuttu. Türk vatandaşı olmayanların bile savunma yapabilecek kadar Türkçe bilmesi halinde Türkçe savunma yapması gerektiğine işaret eden Yargıtay, bu tür davalarda tercüman görevlendirilemeyeceğine hükmetti. Kararın, ana konusu zorunlu müdafilik olan ve başka bir dilde savunma olmayan bir davada verilmesi dikkati çekti.

Bakırköy 5. Ağır Ceza Mahkemesi, yabancı uyruklu sanık J.M.A’ya, uyuşturucu ticareti yapma suçundan 4 yıl 2 ay hapis ve 2 bin lira adli para cezası verdi.

Savunma hakkı kısıtlandı

Yerel mahkeme kararının temyizi üzerine dosyayı inceleyen Yargıtay 10. Ceza Dairesi, yerel mahkemenin kararını bozdu. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) ve Ceza Muhakemesi Kanunu’na (CMK) göre sanığa zorunlu müdafiy tayin edilmesi gerektiği belirtilen kararda, mevzuat hükümlerine aykırı olarak müdafinin yokluğunda hüküm kurulması sure-

tiyle sanığın savunma hakkının kısıtlandığına işaret edildi. Kararda, bu gerekçeyle hükmün bozulduğu kaydedildi.

Devletin takdiri

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, itiraz yasa yoluna başvuru olarak, bozma kararının kaldırılmasını istedi. Başsavcılığın itirazında, AİHS'in 6. maddesinin, müdafî atanmasında hangi hallerin adaletin selameti açısından zorunlu kabul edilmesi gerektiğine ilişkin bir düzenleme getirmediği ve müdafîlik hallerinin belirlenmesinin taraf devletlerin takdirine bırakıldığı belirtildi.

Yabancı uyruklu sanığın çocuk, sağır, dilsiz veya kendisini savunamayacak derecede malul olmadığına işaret edilen itirazda, öngörülen cezanın alt sınırının 5 yılı aşmadığı belirtildi. Bu durumda zorunlu müdafî atanmasının söz konusu olamayacağı ifade edilen itirazda, müdafînin yokluğunda karar verilmesinin, savunma hakkının kısıtlanması şeklinde kabul edilemeyeceği belirtildi.

Başsavcılığın itirazı üzerine dosya Yargıtay Ceza Genel Kurulu'na geldi. Kurul, Başsavcılığın itirazını kabul ederek, Yargıtay 10. Ceza Dairesi'nin bozma kararını kaldırdı.

Türkçe olmalı

Kararda, sanığa yabancı uyruklu olması ve Türkçe bilmediğini söylemesi nedeniyle tercüman verildiği kaydedildi. Sanığın, polisteki ifadesinde, "Türkçe bildiğini, tercümana gerek olmadan ifade vermek istediğini ve müdafî istemediğini" söylediğinin anlatıldığı kararda, hakim huzurunda da 7 yıldır Türkiye'de yaşadığını, Türkçe bildiğini, avukat ve tercüman istemediğini anlattığı vurgulandı. İddianame hazırlandıktan sonra sanığın Kürtçe bilen tercüman istediğinin anlatıldığı kararda, bunun üzerine baroya müdafî görevlendirilmesi için yazı gönderildiği ayrıca tercüman istendiği ifade edildi. CMK'ya göre, 5 yıldan fazla hapis gerektiren suçlarda zorunlu olarak avukat görevlendirilmesi gerektiğinin anlatıldığı kararda, sanığın tercümandan da ancak duruşmadaki dili anlamadığı zaman yararlanılabileceği belirtildi.

Meramını anlatacak kadar

AİHS ve CMK'daki bu düzenlemelerin, tercüman görevlendirilmesi konusunu savunma hakkı çerçevesinde ele aldığına dikkat çekilen gerekçede, tercüman görevlendirilmesi için AİHS'in, kişinin yargılamanın yapıldığı ülkenin vatandaşı veya yabancı olmasını değil duruşmada kullanılan dili anlamaması veya konuşmamasını esas aldığı vurgulandı. CMK'nın da aynı yaklaşımla tercüman görevlendirmek için kişinin meramını anlatabilecek derecede Türkçe bilmemesini gerekli gördüğü ifade edilen gerekçede, şu tespitler yapıldı:

Savunma hakkının kötüye kullanılması

”Bunun sonucu olarak Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmakla birlikte meramını anlatacak ölçüde Türkçe bilmeyen şüpheli veya sanıklara tercüman görevlendirilmesi savunma hakkının kullanılması açısından zorunluyken, ülkemiz vatandaşı olmasa bile savunmasını yapabilecek derecede ve yeterlilikte Türkçe bilen şüpheli veya sanıklara tercüman görevlendirilmesi zorunluluğu bulunmamaktadır. Türkçe bildiği hiçbir kuşkuyla yer vermeyecek biçimde anlaşılan şüpheli veya sanıkların, sonradan Türkçe bilmediğini ileri sürerek tercüman görevlendirilmesini istemeleri halinde bu kişilerin AİHS ve CMK bağlamında tercüman yardımından yararlanma hakları bulunmadığı gibi bu tür davranışların, savunma hakkının kötüye kullanılması kapsamında değerlendirilmesi gerektiği açıktır. Türkçe bilmediği gerekçesiyle tercüman görevlendirilen sanığa ayrıca müdafî görevlendirilmesi zorunluluğu bulunduğuyla ilişkin bir düzenleme de yer almamaktadır.”

Kararda, davada iki oturuma katılan avukatın bütün oturumlara katılma mecburiyeti bulunmadığı, görevini yerine getirmediğinin söylenemeyeceği kaydedildi. Kararda, yargılama aşamasına kadar Türkçe'yi savunmasını yapabilecek ölçüde ve iyi derecede konuşabildiği ve anlayabildiği açıkça anlaşılan sanığa, yargılama aşamasında AİHS'in ve CMK'nın ilgili maddeleri uyarınca tercüman görevlendirilmesi de zorunlu değildir” ifadeleri kullanıldı.

Haksız Tutuklanan obana Tazminat

İZLEM

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, Van'da 1997'de PKK üyesi olduğu gerekçesiyle 433 gün haksız yere tutuklanan ve beraat eden çobanın, beraat kararının kesinleşme tarihinden itibaren 10 yıl içinde tazminat davası açabileceğine karar verdi. Yargıtay, obana tutukluluk tarihinden itibaren işleyecek faiziyle tazminat ödenmesine hükmeden yerel mahkeme kararını yerinde buldu. Buna göre, çobana, 433 günlük tutukluluğu için maddi tazminat bedeli olarak sadece 451 lira ödenecek.

Çobana, manevi tazminat olarak da 10 bin 100 lira verilecek. Şemdinli'nin Alan köyünde çobanlık yapan Şemsettin Ö, 11 Temmuz 1997'de PKK'ya katılmak ve üyesi olmak" suçlamasıyla gözaltına alındı. 17 Eylül 1998'e kadar 433 gün tutuklu kalan Şemsettin Ö, yapılan yargılama sonucunda delil yetersizliğinden 25 Ocak 2000'de beraat etti.

6 yıl sonra tebliğ

Şemsettin Ö, 2000 yılında beraat ettiğini, kesinleşen mahkeme kararının 13 Aralık 2006'da kendisine tebliğ edildiğini belirterek, 14 Aralık 2006'da tazminat davası açtı.

Hakkari Ağır Ceza Mahkemesi, dava açma süresinin, kararın sanığa tebliğ tarihinden itibaren başlayacağını dikkate alarak, davanın yasal süresi içinde açıldığına karar vererek, çobana, maddi ve manevi tazminat ödenmesine hükmetti. Mahkeme, 2007'de çobanlık yaparak geçimini sağlayan Şemsettin Ö'nün, haksız tutukluluk nedeniyle uğradığı zararın hesaplanması için bilirkişi incelemesi yaptırdı. Çobana sanayi ve hizmet sektöründe asgari ücretle çalışan bir işçi ile aynı net geliri elde edebileceği düşünülerek bilirkişi raporunda belirlendiği şekliyle yapılan hesaplama sonucunda 451 lira maddi tazminat ödenmesine karar verdi.

10 bin 100 lira tazminat

"Terör örgütüne katılmak ve üyesi olmak" suçundan yargılanması, bu nedenle ağır hapis cezası tehdidi altında 433 gün tutuklu kalması dolayısıyla çektiği elem ve üzüntünün davacıyı manevi çöküntü içerisine bırakıp bu şekilde zarara uğramasına sebebiyet verdiği sonucuna varan Mahkeme, davacının sosyal ve ekonomik durumu, üzerine atılı suçun niteliği, tutuklanmasına neden olan olayın cereyan tarzı, tutuklu kaldığı süre ve benzeri hususlar gözetilerek 10 bin 100 lira manevi tazminat ödenmesini kararlaştırdı.

Daire bozdu

Yerel mahkeme kararı, davalı Hazine ve davacı tarafından temyiz edildi. Temyiz incelemesini yapan Yargıtay 9. Ceza Dairesi, tazminat istemine ilişkin davanın, "beraat kararının verildiği tarihten uzunca bir süre geçtikten sonra açıldığı, davacının bu uzun süre içinde hakkındaki hükmün kesinleştiğini bilmediğinden söz edilmesinin yaşamın olağan akışına uygun bulunmadığı, davanın yasal süresi içinde açıldığının kabul edilemeyeceği" gerekçeleriyle yerel mahkemenin kararını bozdu.

Hakkari Ağır Ceza Mahkemesi ise "beraat kararının kesinleşme tarihinden itibaren 10 yıllık en üst sınır dava açma süresi olarak uygulanması yönünde" Yargıtay kararları doğrultusunda uygulama birliği bulunduğunu gerekçe göstererek, ilk kararında direndi.

Direnme kararı, davalı Hazine tarafından temyiz edilince, dosya Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nda görüşüldü. Kurul, Hakkari Ağır Ceza Mahkemesi'nin direnme kararını uygun bularak, haksız yere tutuklu kalanların, beraat kararının kesinleşme tarihinden itibaren 10 yıl içinde dava açabileceğine karar verdi.

Kurul, 1998'de Van Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından haksız yere tutuklanan Cami T. ile 1997'de Diyarbakır 2 No'lu Devlet Güvenlik Mahkemesi'nce haksız yere tutuklanan Feysel Z'ye, süresi içinde dava açıldığı için maddi ve manevi tazminat ödenmesine hükmeden yerel mahkeme kararlarını da yerinde buldu.

12 Eylül hukuku sürüyor: Devrimcileri anmak resmen suç

İZLEM

12 Eylül askeri darbesine ilişkin yargılamalar sürerken, Yargıtay 9. Ceza Dairesi, 12 Eylül hukukunun da sürdüğünü gösteren bir karara imza attı. 2007’de, 1968 döneminin devrimci önderleri Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan, Hüseyin İnan’ı ve Kızıldere’de öldürülen Mahir Çayan’ı, Kızıldere’de anan 32 kişiden 4’üne verilen “katmerli ceza” Yargıtay tarafından onandı. Yargıtay, 28 kişiye 5 ay hapis cezası veren ancak bu cezayı “hükümün açıklanmasının geriye bırakılması” kapsamına sokan Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesi’nin 12 Eylül döneminde aldıkları, ertelenen cezaları nedeniyle 4 kişinin cezasını bu kapsama sokmamasını yerinde buldu. Buna göre, 4 kişiye verilen 5’er aylık hapis cezası infaz edilecek. Ancak 12 Eylül döneminde şartlı tahliye olan 4 kişinin, aldıkları yeni cezanın ertelenmemesi nedeniyle eski cezalarının

kalan kısmını da yatması gündeme geldi. Bu isimlerden Orhan Ocak, savcılık bu yönde karar verirse 2027'e kadar cezaevinde kalacak.

Basın açıklamasını dinlediler

6 Mayıs 2007'de, Hıdrellez şenlikleri için bölgede bulunan Devrimci 78'liler Federasyonu üyesi bir grup, otobüsle, Tokat Kızıldere'ye gitti. Grup, burada idam edilen Gezmiş, Aslan ve İnan'la, Kızıldere'de öldürülen Mahir Çayan'ı andı. Çayan'ı ihbar eden muhtarın evinin önünde Recep Kaygusuz tarafından okunan basın açıklamasını dinleyen grup, "Deniz, Mahir, Ulaş, kurtuluşa kadar savaş" sloganı attıktan sonra otobüslere bindi ve olaysız biçimde köyden ayrıldı. Ancak jandarmanın düzenlediği tutanak doğrultusunda basın açıklamasını okuyan Kaygusuz ve dinleyen 31 kişiye dava açıldı. Eylemin, "terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde suçlu ve suçluyu övme" suçunu oluşturduğu gerekçesiyle, dosya Özel Yetkili Ankara Başsavcivekilliği'ne geldi.

4 kişi için erteleme yok

Açılan dava sonunda Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesi, 32 kişiyi 5'er ay hapse mahkum etti. Mahkeme, cezanın oranını göz önüne alarak, 28 kişi için "hükmün açıklanmasının geriye bırakılması" kararı verdi. Kararda, 5 yıl süresince benzer bir suç işlememeleri halinde bu kişilerin cezasının ortadan kalkacağı belirtildi. Mahkeme, aralarında açıklamayı okuyan Kaygusuz'un da bulunduğu 4 sanığın cezasını ise önceden şartlı olarak ertelenen mahkûmiyetleri bulunduğu gerekçesiyle hükmün açıklanmasının geriye bırakılması kapsamına almadı.

Yargıtay da onadı

4 sanığın temyiz ettiği karar Yargıtay'a geldi. Yargıtay Başsavcılığı, hazırladığı tebliğnamede, "Sanıkların suç işlediğini ancak bu suçlu terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlediklerine ilişkin deliller gösterilmeden sanıklar hakkında fazla ceza tayin edildiğini" belirte-

rek, kararın bozulmasını istedi. Yargıtay 9. Ceza Dairesi ise tebliğnameyi ve sanıkların itirazlarını dikkate almadı. Daire, sanıkların savunmalarının inandırıcı gerekçelerle reddedildiğini, hükümde isabetsizlik bulunmadığını belirterek, Sevil Topaloğlu, Hayati Bozer, Recep Kaygusuz ve Orhan Ocak hakkındaki kararı onadı.

İnfazları da yanacak

Böylece, son olarak CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu'nun da mezarı başında andığı Gezmiş, Aslan, İnan ile Çayan gibi devrimci önderleri anmanın suç olduğu Yargıtay tarafından kayıt altına alındı. Ancak 4 isim hakkındaki karar, farklı bir sonuç daha doğurdu. 4 ismin cezasının ertelenmemesi ve infaz edilecek olması, 12 Eylül döneminde şartlı olarak ertelenen cezalarını da yeniden çekmeleri sonucunu doğurabilecek. 4 ismin infaz işlemlerini yürütecek savcılık, önceki ertelemeyi yeniden ceza aldıkları gerekçesiyle kaldırırsa, bu isimler 12 Eylül'den kalan cezaları da yatacak. Bu isimlerden 10 yıl cezaevinde kaldıktan sonra şartlı olarak tahliye edilen Ocak'ın, müebbet hapis hükümlüsü olması nedeniyle 2027'ye kadar cezaevinde yatması gerekecek. Ağır hastalığı bulunan Ocak, bu tarihe kadar cezaevinden çıkamayacak. Diğer isimlerin ne kadar yatacağı ise savcılığın dosyaları üzerindeki incelemesinden sonra belli olacak.

Terörle de ilgisi yok, eski cezayla da

Devrimci 78'liler Federasyonu avukatı İlyas Tanyeli, karar için, "Yargıtay, daha önce, aynı suç nedeniyle yapılan yargılamada, eylemin terörle ilgisi olmadığına karar verdi. Aynı suç nedeniyle başka arkadaşlarımız Çorum'da sulh ceza mahkemesinde yargılanıyor. Ancak burada bu yönde karar çıktı. Bu karar, eski cezalarını da çekmeleri anlamına geliyor. İlgisiz, barışçıl bir eylemden dolayı yıllarca yatmak zorunda kalabilirler. Açıklama yapana değil, dinleyene de ceza veriyorlar. Eski eylemleriyle, davalarıyla ne ilgisi var, anlamadık. Nasıl oldu da bu bağı kurup hüküm kuruldu, bilmiyoruz, itiraz edeceğiz" dedi.

Utanç Dosyasının Utançları

İZLEM

Siirt'te 4 genç kıza, 2 yıl boyunca tecavüz ettiği iddiasıyla yargılanan 36 kişiden haklarındaki dava sonuçlanan 10 sanık hakkındaki kararın gerekçesi açıklandı. 10 sanığın, 5 yıl 2 aydan 31 yıl 8 aya kadar uzanan cezalara mahkûm edildiği dava için, Mardin'deki N.Ç. davasında verilen cezalarla kıyaslanarak yapılan "tatmin edici kararlar çıktı" yorumu

doğru çıkmadı. Mahkemenin, Adli Tıp Kurumu'nun "major depresyon" tanısı konulan 4 çocuğun ruh sağlıklıklarının ilk iki sanık tarafından bozulduğu, sonraki ilişkilerinde ruh sağlığının yeniden bozulmadığı sadece bozukluğun arttığı yorumunu yapması, mahkemenin de bu yorumu yapması, çocuklarla korkunç ilişkilere giren 9 ismin en az 15 yıl hapis cezası almaktan kurtulmasına yol açtı. Mahkeme, bununla da yetinmeyerek N.Ç. davasında da tartışılan "rıza" kavramını tartıştı ancak sanıklara aleyhlerine olacak düzenlemeyi uygulamadı. Böylece, tartışma yaratabilecek, "genç kızların rızası var ama 15 yaşından küçük oldukları için bunun önemi yok" yorumu sanıkların lehine işledi. Bununla da yetinmeyen mahkeme, sanıkların tamamına iyi hal indirimi yaptı. Sanıkların lehine uygulamalar bununla da bitmedi. Genç kızlarla defalarca, farklı tarihlerde ayrı ayrı ilişkiye giren sanıkların her bir eylemi ayrı suç sayılmayarak, zincirleme eylem olarak nitelendi. Bu yorum da cezaların çok hafif kalmasına yol açtı.

Siirt'te 2 yıldır gizlilik kararı altında sürdürülen "tecavüz" davasında, mahkeme tutuklu yargılanan 10 sanıkla 25 sanığın dosyasını ayırmış, sonradan yakalanan okul müdürü F.K. hakkındaki dosyanın da ayrılmasıyla dava 3'e bölünmüştü. 10 tutuklu hakkındaki kararını açıklayan mahkeme, Z.F.'ye 31 yıl 8 ay, İ.T.'ye 26 yıl 5 ay, H.B.'ye 20 yıl 10 ay, B.E.'ye 15 yıl 7 ay, H.B.A'ya 12 yıl 11 ay, A.E.'ye 12 yıl 6 ay, B.Z.'ye 10 yıl 5 ay, M.A'ya 9 yıl 4.5 ay, T.T.'ye 7 yıl 6 ay ve S.Ç.'ye 5 yıl 2.5 ay ceza vermişti.

Aslında tatminkâr değilmiş

Mardin'deki N.Ç. davası ile kıyaslanan ancak hem bir değil 4 genç kızın tecavüze uğraması hem de sanık sayısının fazlalığı nedeniyle çok daha kapsamlı olan davada verilen bu cezalar, "N.Ç. davası esas alındığında cezalar tatminkâr" yorumlarına yol açmıştı. Ancak davanın gerekçeli kararı,

en az N.Ç. davasında olduğu kadar tartışılacak kararlara imza atıldığını ortaya koydu. Dosyadaki gizliliğin kalkması ise major depresyon tanısı konulan kızların yaşadıkları dehşetin boyutlarını gözler önüne serdi.

5 utanç

Gerekçeli karara göre, mahkeme, cezaları belirlerken 10 sanığın eylemlerini tek tek değerlendirdi. 10 sanık, ikisi kardeş 15 yaşından küçük 3 kızla, davanın kalan 26 sanığı ise aynı 3 kız ve diğer bir genç kızla ilişkiye girmekle suçlanıyordu. Mahkeme, tutuklu 10 sanığın cezalarını belirlerken, genç kızların ve tanıkların ifadelerini, sanık anlatımlarını sıraladı. Hem genç kızlar, hem tanıklar, hem de sanıklar okulda, parkta, dükkânda, evde kızlarla defalarca anal ve oral yoldan ilişkiye girdiğini doğruladı. Ancak mahkeme, bütün sanıklar için tartışma yaratacak şu uygulamalara imza attı:

* SADECE BİR KERE BOZULMUŞ: Kararda, Adli Tıp Kurumu'nun genç kızların ruh sağlığının bozulup bozulmadığına ilişkin raporuna yer verildi. TCK'ya göre, 15 yaşından küçük çocuğun ruh sağlığının bozulması halinde, sanığa 15 yıldan az olmamak üzere ceza verilmesi gerekiyor. Kararda, 6. İhtisas Kurulu'nun 20 Temmuz 2011 tarihli raporuna göre, mağdurları ilk istismar eden kişinin Z.F. ve F.K. olduğu, kızlarda travma sonrası kişilik değişikliği ve major depresyon geliştiği, bu nedenle uygunsuz cinsel davranışlar geliştirme ve bu şekilde kolay istismara uğrama gibi bir durumun söz konusu olduğu, bunun bilimsel bir gerçek olduğu, bu nedenle tutuklu sanıklardan Z.F.'nin ve dosyası ayrılan F.K.'nin genç kızların ruh sağlıklarının bozulmasına sebebiyet verdiği, diğer sanıkların bozulmayı arttırdığı vurgulandı. Bu yorum, 10 tutuklu sanıktan Z.F. dışındakilerin en az 15 yıl hapis cezası almasını önledi.

* ALT SINIR YETER: Mahkeme, cezaları belirlerken, genç kızlarla defalarca tehditle ilişkiye girilmesine rağmen alt sınırdan ceza vermeyi yeterli gördü. Genç kızların ruh sağlığını bozan Z.F. bile alt sınırdan 15 yıla cezalandırıldı.

* İYİ HAL İNDİRİMİ: Mahkeme, sanıkların tümü için iyi hal indirimi uygulandı. Alışılmıyın aksine, bu uygulama, duruşmalardaki hal ve tavırlarına göre değil, cezanın sanıklar üzerindeki olumsuz etkisi düşünülerek yapıldı.

* RIZA VAR AMA: N.Ç. davasında çok tartışılan rıza kavramı yine tartışıldı. Mahkeme, tehditle birlikte olduktan sonra kızlara 5 TL, toka, şeker verilmesini “rıza” ile açıkladı. Kararda, “15 yaşını tamamlamamış mağdurlara yönelik cinsel içerikli eylemler mağdurların rızası ile gerçekleştirilmiş dahi olsa, mağdurların yaşının küçük olması sebebiyle bu rızanın bir hükmü olmayacak, mağdurlara karşı işlenen cinsel istismar eyleminin mefruz cebir altında işlendiği kabul edilecektir” denildi. Buna rağmen, ağırlaştırıcı hükümler uygulanmadı. Genç kızların rızası olduğu kabulü, karara yansımış oldu.

HEPSİ AYNI EYLEM: Mahkeme, 3 ayrı kızla farklı tarihlerde tehditle girilen ilişkileri “zincirleme eylem” saydı. 2 yıl boyunca kızların hayatını cehenneme çeviren, bütün yaşamlarını etkileyecek olayların her biri için ayrı ceza verilmeyerek, “zincirleme suç” gerekçesi ile cezada artırım yapıldı. Ceza dörtte üçüne kadar artırılabilirdi, artırım, 4’te 1’le sınırlı tutuldu.

Utanç tablosu

Sanıklara verilen, başlangıçta tatminkâr olarak yorumlanan cezalar, 5 ayrı gerekçeyle kuşa çevrildi. Sanıklar için uygulanan cezalar şöyle:

* Tuhafiyeci Z.F.: 2 kardeşle defalarca ilişkiye girdi. Adli Tıp Raporu'na göre, genç kızların ruh sağlıklarını bozdu. Genç kızlardan H. ile girdiği sayısı bilinmeyen ilişkilerden dolayı sadece bir kez, ruh sağlığını bozduğu için 15 yıl, zincirleme suçtan 4 yıl ceza aldı. İyi hal indirimi ile cezası 19 yıldan 15 yıl 10 aya düştü. 10'a yakın ilişkiye girdiği kardeşi S. nedeniyle de aynı hesaplama ile 15 yıl 10 ay hapse mahkûm edildi. Hüseyin üzmez davasında olduğu gibi alt sınırlarla kurtuldu. Toplam cezasının 31 yıl 8 ay olması nedeniyle, cezalar tatminkâr bulundu ancak alabileceği en az cezayı aldı.

* Komşu M.A.: S. ile iki kez ilişkiye girdi. Ruh sağlığını bozmadığı, sadece katkıda bulunduğu için 9 yıl ceza aldı. Zincirleme suç artırımıyla ceza 11 yıl 3 aya çıktı. İyi hal indirimi ile 9 yıl 4 aya düştü.

* Marketçi A.E.: S. ve H. ile ailesinin 200 TL borçlarına karşılık, tehditle ilişkiye girmeye başladı. S. ile 10 kez ilişkiye girdi. Basit cinsel istismardan 5 yıl ceza aldı. Bu ceza, zincirleme suç artırımını ile 7 yıl 6 aya çıktı. İyi hal indirimi ile 6 yıl 3 aya düştü. H. ile de 5-6 kez ilişkiye girdi. Aynı hesapla yine 6 yıl 3 aya mahkûm oldu. Toplam 12 yıl 6 ay ceza yedi.

* Okul kantincisi S.Ç.: S. ile 3-4 kez, H. ile 4-5 kez ilişkiye girdi. Basit cinsel istismardan her bir kız için 5 yıla mahkûm edildi. Zincirleme suçtan ceza 6 yıl 3 aya çıktı. İyi hal indirimi ile 5 yıl 2 aya düştü. Toplam 10 yıl 4 ay yedi.

* Komşu H.B.: S. ile 4-5 kez, H. ile 4-5 kez ilişkiye girdi. Her bir kız için önce 10 yıla mahkûm edildi. Ceza zincirleme suçtan 12 yıl 6 aya çıktıktan sonra iyi hal indirimi ile 10 yıl 5 aya düştü. Toplam 20 yıl 10 ay ceza yedi.

* Akrabaları B.Z.: S. ile sayısı bilinmedik kadar, H. ile 2-3 kez ilişkiye girdi. Her bir kız için önce 5 yıla mahkûm edildi. Zincirleme suçtan ceza 6 yıl 3 aya çıktıktan sonra iyi hal indirimi ile 5 yıl 2 aya düştü. Toplam 10 yıl 4 ay ceza aldı.

* Tuhafiyeci H.B.A.: S. ile sayısız kez ilişkiye girdi. İlişki 15 yaş bittikten sonra da devam ettiği için 15 yaşından küçük çocukla ilişki düzenlemesi uygulanmadı. 2 yıl hapis aldı, zincirleme suçtan ceza 3 yıla çıktı. İyi hal indirimi ile 2 yıl 6 aya mahkûm oldu. H. ile 4-5 kez ilişkiye girdi. Bu nedenle de 10 yıl 5 ay aldı.

* Seyyar satıcı B.E.: S. ile 6 kez, H. ile 4 kez ilişkiye girdi. S ile ilişkisi nedeniyle 5 yıl aldı. Zincirleme suçtan 6 yıl 3 aya çıkan cezalar iyi halle 5 yıl 2 aya düştü. H. ile ilişkisi nedeniyle 10 yıl 5 aya mahkûm edildi.

* İzne gelen asker T.T.: S ile sayısız kez ilişkiye girdi. Zincirleme suç artırımı yapılmayan cezası iyi hal indirimi ile 7 yıl 6 ay olarak belirlendi.

* Emniyette teknik personel İ.T.: S. ile 3-4 kez, H. ile 4-5 kez ilişkiye giriyor. Her kız için 10 yıllık ceza alıp, cezası zincirleme suçtan 12 yıl 6 aya yükseltilip, iyi halle 10 yıl 5 ay olarak belirleniyor. İki kardeşin arkadaşları G. ile sayısız ilişkiye giriyor. Alt sınırdan 3 yıl, artırımla 3 yıl 9 ay, iyi hal indirimiyle 2 yıl 13 ay ceza alıyor.

Alıkoymak sayılmaz

Genç kızların defalarca tehdit edilmesine rağmen, sanıklar için “alıkoymak” suçundan işlem yapılmadı. Bu suçtan ceza alan tek sanık İ.T. oldu. Mahkeme, İ.T.’nin eylemlerinden birini alıkoymak olarak nitelerken, genç kızlardan birini ikinci kez eve sokmasını, rıza olduğu gerekçesiyle suç saymadı.

AİHM, Türkiye’yi uzun tutukluluktan mahkûm etti

İZLEM

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), 9 yıl 1 ay tutuklu kalan Mehmet Sarar adlı vatandaşın yaptığı başvuruda, Türkiye’nin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ni (AİHS) ihlal ettiğine hükmetti. Türkiye’nin tutukluluk konusunda etkili başvuru yollarına sahip olmadığını vurgulandığı karara göre Sarar’a, 11 bin euro manevi tazminat, bin euro mahkeme masrafı ödenecek. AİHM’nin, yargılandığı ve tutuklu kaldığı davada sonradan mahkûm olmasına ve tutukluluk süresi mahkûmiyetinden sayılmasına rağmen Sarar’ın 9 yıl 1 ay cezaevinde mahkûm olmadan tutulmasını tazminat nedeni sayması dikkati çekti. AİHM, Türkiye’de büyük eleştiri konusu olan uzun tutukluluk konusundaki kararlarına yenisini ekledi. Karara konu olay şöyle gelişti; Mehmet Sarar adlı vatandaş, 5 Nisan 2001’de gözaltına alındı. 12 Nisan 2001’de ”anayasal düzeni bozmaya teşebbüs” suçundan tutuklandı ve yapılan duruşmalarda tutukluluğunun devamına karar verildi. Serbest bırakılma talepleri mahkemece

reddedilen Sarar, 14 Mayıs 2010'da suçlu bulunarak İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'nce mahkûm edildi. Sarar, 14 Aralık 2008'de AİHS'in, "Yakalanan veya tutulu bulunan herkes hemen bir yargıç veya adli görev yapmaya yasayla yetkili kılınmış diğer bir görevli önüne çıkarılır; kendisinin makul bir süre içinde yargılanmaya veya adli kovuşturma sırasında serbest bırakılmaya hakkı vardır. Salıverilme, ilgilinin duruşmada hazır bulunmasını sağlayacak bir teminata bağlanabilir" hükmünü içeren 5. maddesinin 3 fıkrasına dayanarak, "tutukluluk süresinin aşırı uzun olduğu" iddiasıyla şikâyetçi oldu.

İç hukuk itirazı

Türk hükümeti ise iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle itirazda bulunarak, Sarar'ın, 1 Haziran 2005'de yürürlüğe giren yeni Ceza Muhakemesi Kanunu'nun koruma tedbirlerine uyulmaması durumunda tazminat istenebileceğine ilişkin maddelerine dayanarak tazminat başvurusunda bulunabileceği gerekçesiyle itirazda bulundu.

AİHM 2. Dairesi'nin, 27 Mart 2012'de aldığı kararda, Sarar'ın şikâyetinin, Sözleşme'nin 5/3. maddesinden kaynaklandığını, ancak Hükümet tarafından ileri

sürülen hukuk yolunun ise yasaya aykırı tutukluluktan dolayı tazminat alma hakkıyla ilgili olan Sözleşme'nin 5/5. maddesini ilgilendirdiğini saptayarak, Türk hükümetinin ön itirazını reddetti. Sarar'ın şikâyetini kabul edilebilir bulan daire, davayı esastan inceledi.

9 yıl 1 ay tutukluluk

Başvurucunun tutukluluk süresinin, 5 Nisan 2001'de başlayıp, 14 Mayıs 2010'da sona erdiğini tespit eden Mahkeme, Sarar'ın tutukluluğunun 9 yıl 1 ay sürdüğünü belirledi. Türkiye ile ilgili daha önce de benzer davaları incelediğini ve birçok kez Sözleşme'nin 5/3. maddesinin ihlal edildiği sonucuna ulaşıldığını hatırlatan ve "bu davada da daha önceki sonuçlarından farklı bir sonuca ulaşmak için hiçbir neden görülmediği"ni vurgulayan Daire, Sözleşme'nin 5/3. maddesinin ihlal edildiği sonucuna vardı.

Tutukluluğa itiraz yolu

Sarar aynı başvuruda, AİHS'in 5/4. maddesine dayanarak, "tutukluluğunun yasallığına itiraz etmek için etkili bir başvuru yolu sağlanmadığı" gerekçesiyle de şikayette bulundu.

Bu iddiayı da inceleyen Daire, "Tutukluluğa itirazı inceleyen Ağır Ceza Mahkemesi'nin, savcının bu talep hakkındaki mütalaasını önceden başvurucuya veya avukatına bildirmediği ve söz konusu kişilerin, konuya dair cevap verme imkanı olmadığı saptanmıştır. Bu unsur, 23 Ekim 2008 tarihli kararla ilgili olan davanın, Sözleşme'nin 5/4. maddesinin gereklerini yerine getirmediği sonucuna varmak için yeterlidir. Başka bir deyişle, söz konusu hükmün ihlali söz konusudur" sonucuna vardı.